

18de VERGADERING. — 28 DECEMBER 1934.

140. Verlenging geldigheidsduur tijdelijke bepalingen betreffende vaccinatie, enz.

De heer van Asch van Wijck: Mijnheer de Voorzitter! Wie, gelijk ik, niet kan toegeven, dat aan de Overheid het recht zou toekomen om iemand te dwingen tot het zich onderwerpen aan medische kunstbewerkingen en derhalve principieel niet weten wil van directen of indirecten dwang tot het ondergaan van een kunstbewerking als de vaccinatie, kan gereedelijk zijn stem geven aan het ontwerp van wet, dat hier thans aan de orde is, ook al geldt het slechts een tijdelijke voorziening en al hebben alleen opportunistische redenen tot de indiening daarvan geleid.

Ik zal gaarne aan de totstandkoming van deze regeling medewerken. Het effect van de aanneming van het wetsvoorstel zal immers zijn, dat althans tijdelijk geen verplichting tot het zich doen inenten zal bestaan.

De bedoelde opportunistische redenen hebben natuurlijk mijn bezwaren tegen den dwang slechts kunnen versterken. Zij zijn op zich zelf dan ook gewichtig genoeg.

De feiten, die indertijd aanleiding hebben gegeven tot tijdelijke buitenwerkingstelling van het verbod van toelating in de scholen van onderwijzend personeel en van leerlingen, die niet gevaccineerd zijn en ook niet aan pokken hebben geleden, behoeven niet in herinnering te worden gebracht; zij zijn algemeen bekend. Helaas blijft de gevaarlijke complicatie, die wel met de inenting in verband gebracht moest worden, nog optreden en konden de oorzaken van dit verschijnsel, ondanks ijverig zoeken in binnen- en buitenland, nog niet worden opgehelderd, en veel minder konden de middelen gevonden worden om die complicatie te voorkomen.

De ter zake geraadpleegde leden van den Gezondheidsraad, alsmede andere door den voorzitter van dien Raad geconsulteerde deskundigen, hebben onder die omstandigheden eenstemmig geadviseerd tot verdere buitenwerkingstelling van de zijdelingsche verplichting tot vaccinatie voor den tijd van twee jaar, een advies van te meer beteekenis, als men bedenkt hoeveel waarde in medischen kring, zeker niet zonder reden, aan de vaccinatie wordt gehecht als voorbehoedmiddel tegen pokken en hoezeer het hooghouden van het prestige van dit middel daar in het belang van de volksgezondheid wordt geacht.

Het verheugt mij, dat de Minister met den Gezondheidsraad van oordeel is, dat aan herstel van den ouden toestand niet kon worden gedacht, nu schadelijke gevolgen van de vaccinatie te duchten blijven, en dat Zijn Excellentie de opschorting van de vaccinatieverplichting voorloopig wil handhaven.

Evenzeer heeft het mijn algeheele instemming, dat de Minister niet bereid is toe te geven aan den op hem geoefenden aandrang om verplichte vaccinatie op zeer jeugdigen leeftijd te bevorderen. Het staat toch allerminst vast, gelijk ook in de Nota naar aanleiding van het Verslag van de Tweede Kamer is medegedeeld, dat kinderen op zeer jeugdigen leeftijd zonder gevaar zouden kunnen worden ingeënt. Integendeel zijn ook gevallen van complicatie met postvaccinale encephalitis na inenting beneden het jaar geconstateerd. Dwingende vaccinatiemaatregelen ten aanzien van deze jeugdige personen zouden volkomen ongeoorloofd zijn.

Op dit „ongeorloofd” wensch ik eenigen nadruk te leggen, omdat men soms voor dwangmaatregelen in dezen kan hooren pleiten met een beroep op eischen van het algemeen belang, die het gevaar voor mogelijke schade aan enkele individuen op den koop toe zouden mogen doen nemen.

Men wijst er dan op, dat in betrekkelijken zin de gevaarlijke ziektegevallen, speciaal bij zeer jeugdige personen, zeldzaam schijnen te zijn en dat men het risico van nadeelige gevolgen voor enkelen moet aanvaarden ter wille van het belang van velen. Tot zelfs in de Tweede Kamer scheen die opvatting weerklink te vinden.

Tot mijn groote voldoening heeft de Minister zich echter tegen dergelijke denkbeelden schrap gezet. Ik acht ze ten eenenmale verwerpelijk. Men kan in het algemeen belang misschien vrede hebben met het op zich nemen van zeker risico voor het leven bij kunstbewerkingen op dieren, wanneer, zooals bij de vaccinatie, menschenlevens op het spel kunnen staan, moet het algemeen belang voor het individuele wijken.

Mijnheer de Voorzitter! Wanneer het wetsontwerp, dat thans

behandeld wordt, is aangenomen, zal weder voor den tijd van twee jaar de indirecte verplichting tot inenting tegen de pokken zijn opgeschort. Het ontwerp heeft dus een beperkte strekking. Bij mij is de vraag gerezen, waarom de Minister die beperkte strekking aan het ontwerp heeft gegeven.

De Minister gaat uit van de gedachte, dat geen vaccinatie-dwang geoorloofd is, als geen zekerheid bestaat, dat de vaccinatie geen encephalitis veroorzaakt. Ik deel dit gevoelen, al zou ik liever niet alleen van encephalitis maar van voor de gezondheid gevaarlijke bijverschijnselen in het algemeen willen spreken. Maar is de consequentie van dit standpunt niet, dat de verplichting voorgoed wordt opgeheven? Want kan hier zekerheid ooit gegeven worden? Zal ooit iemand volstrekt kunnen waarborgen, dat van vaccinatie geen schadelijke gevolgen voor de gezondheid behoeven te worden gevreesd? Het komt mij voor, dat die vragen ontkennend moeten worden beantwoord. In het verslag van den Gezondheidsraad over 1927 kan men lezen, dat ook daar de meening werd uitgesproken, dat men niet inzag, dat er een oogenblik komen zal, waarop met absolute zekerheid kan worden verklaard, dat van de vaccinatie geen gevaar voor aandoeningen van den kant van het zenuwstelsel te duchten is.

Maar indien geen zekerheid te dezen opzichte kan worden verkregen, zal, ook in den gedachtengang van den Minister, van vaccinatie-dwang nimmer meer sprake kunnen zijn.

De Minister zegt wellicht, dat het encephalitisprobleem toch mogelijk zal worden opgelost. Maar aangenomen voor een oogenblik, dat men het optreden van encephalitis wist op te helderen en middelen kon vinden om dit optreden te verhinderen, dan zou men nog niet veel gevorderd zijn. Want er blijven mogelijkheden van andere complicaties. De encephalitis verscheen ook onverwacht.

Algemeen leefde men in de veronderstelling, dat vaccinatie ongevaarlijk was. Ik laat daar of er ook vroeger niet waren, die twijfelden, in ieder geval was de meening verre overheerschend, dat inenting een onschuldige kunstbewerking was.

In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer dd. 4 Juli 1924 betreffende een wetsontwerp tot wijziging van de Besmettelijke-ziektenwet kan men nog lezen, dat aan de deugdelijkheid van het middel (de inenting tegen pokken) niet meer wordt getwijfeld en voor gevaar behoeft niet te worden gevreesd, behalve in enkele gevallen van uitwendig zichtbare kwalen, waarin de medici vanzelf geen vaccinatie toepassen. En dat werd geschreven toen de ziektegevallen reeds voorkwamen, die zooveel opzien en onrust baarden, verlegenheid teweegbrachten in de geneeskundige wereld en sedert tot opschorting van den vaccinatieplicht hebben geroept.

Genoeg om te doen zien, Mijnheer de Voorzitter, hoeveel onzekerheid op dit gebied bestaat en hoezeer niet vooruit te bepalen factoren een rol kunnen spelen.

Het is mij dan ook niet duidelijk, hoe men na de verkregen ervaring ooit de verantwoordelijkheid voor herstel van den vaccinatedwang op zich zou kunnen nemen. Volstrekte gevaarloosheid van inentingsmaatregelen zal nimmer kunnen worden gewaarborgd, en wanneer men zich die werkelijkheid voor oogen stelt, zal dit moeten leiden tot definitieve opheffing van de indirecte inentingsverplichting. De practijk heeft bewezen, dat vaccinatie zeer gevaarlijk kan zijn, en dat daarom, los van alle principieele overwegingen, de dwang niet is te handhaven.

Aan de definitieve opheffing kunnen dan ook medewerken zij, die overigens in beginsel tegen dwangmaatregelen geen bezwaar hebben. Gaarne had ik gezien, dat de Minister reeds nu de consequentie van de zienswijze, dat zonder zekerheid van uitblijven van schadelijke gevolgen geen dwang mag worden geoefend, had aanvaard, en definitieve opheffing van den dwang had voorgesteld.

Zijn Excellentie heeft daartoe echter geen vrijheid gevonden, ja, men krijgt uit de stukken veeleer den indruk, dat hij het oogenblik, waarop de dwang hersteld kan worden, met eenig ongeduld verbeidt. Ik zie dan ook niet in, hoe men op de gedachte kon komen, dat Zijn Excellentie de geheime bedoeling zou hebben, om door achtereenvolgende tijdelijke opschortingsmaatregelen tot definitieve opheffing te geraken.

140. Verlenging geldigheidsduur tijdelijke bepalingen betreffende vaccinatie, enz.

(van Asch van Wijck.)

In ieder geval zegt de Minister op bladzijde 2 van de Memorie van Antwoord aan deze Kamer:

„De ondergeteekende acht het oogenblik niet gekomen voor een definitieve afschaffing van den vaccinatieplicht, omdat het raadsel nog niet is opgelost en het wetenschappelijk onderzoek nog gaande is. De onzekerheid, waarin wij op dit stuk leven, vormt geen grond voor een definitieve beslissing.”

Ik zeide reeds er van overtuigd te zijn, dat de vereischte zekerheid met een redelijke kans op verwezenlijking niet kan worden te gemoet gezien. Ik hoop dan ook, dat de nadere overweging van het probleem den Minister tot dit inzicht zal brengen, en dat na verloop van 2 jaren de noodige voorstellen zullen worden gedaan om aan den vaccinatiedwang definitief een einde te maken.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou nog een enkel woord willen zeggen naar aanleiding van de vrees, ook in het Voorloopig Verslag geuit, dat teruggaan van het aantal vaccinaties een groot gevaar oplevert. Het spreekt vanzelf, dat ik daarover niet dan met groote soberheid mag spreken en ik zal daarmee ook rekening houden, maar ik meen twee opmerkingen te moeten maken. In de eerste plaats: hoe stond het met de immuniteit van onze bevolking toen de inentingsverplichting nog ten volle bestond? Toen was het overgrote deel van onze bevolking tot aan den leerplichtigen leeftijd niet ingeënt, want men placht de kinderen pas te laten inenten als zij de school moesten bezoeken. Dat was dus een groep der bevolking, die slechts weinig weerstandsvermogen bezat en die geacht werd voor deze ziekte bijzonder vatbaar te zijn; sprak men vroeger niet van de „kinderpokken”?

In de tweede plaats werd van hen, die wel waren ingeënt, vrijwel algemeen aangenomen, dat de werking van de vaccinatie na slechts betrekkelijk weinige jaren ophield. Dat blijkt ook wel uit het advies, dat de medici geven, zoodra zich eenige gevallen van pokken hebben voorgedaan, wanneer onmiddellijk revaccinatie wordt aanbevolen, hetgeen dus beteekent, dat men de waarde van de reeds plaats gehad hebbende vaccinatie niet bijzonder hoog aanslaat. Niettegenstaande dezen toestand van betrekkelijk geringe immuniteit onzer bevolking heeft zich nooit een epidemie van eenige beteekenis voorgedaan.

Dit is toch vrij geruststellend en zeker geen indicatie voor gedwongen inenting in epidemievrije tijden.

In de tweede plaats wil ik wijzen op het vertrouwen, dat men mag hebben op de hygiënische uitrusting van onze samenleving hier te lande. Deze is zeer geperfectioneerd en de mogelijkheden, die men heeft tegen afweer van besmettelijke ziekten zijn zeer uitgebreid. Een epidemie kan binnen zeer korten tijd worden gelocaliseerd en daarvoor behoeven wij dus geen bijzonder groote zorg te hebben.

Bovendien mag de vraag gesteld worden, waarom wij juist tegenover pokken deze bijzondere maatregelen zouden moeten nemen; er zijn tal van besmettelijke ziekten, die hier voorkomen en die niet minder gevaarlijk zijn dan pokken; bijv. typhus. Niemand zou er toch aan denken een verplichte vaccinatie tegen typhus in te stellen. Waarom dan voor de pokken wel, terwijl de toestand op het oogenblik toch totaal veranderd is, vergeleken met 50 jaar geleden, toen men met de indirecte verplichting tot vaccinatie begon.

Er is natuurlijk één mits, nl. dat steeds gezorgd wordt, dat een voldoende hoeveelheid entstof van goede kwaliteit aanwezig is, want de ervaring leert, dat af en toe een geval van pokken wordt geïmporteerd, en dan, als er onmiddellijk gevaar dreigt, moet er gelegenheid zijn om zich vrijwillig te laten vaccineeren, en dan moet de Regeering gereed zijn en moet zij beschikken over voldoende entstof. Men heeft dan bovendien het voordeel, dat weder een talrijke bevolkingsgroep althans tijdelijk wordt geïmmuniseerd. In de tweede plaats heeft men, zoodra zich werkelijk gevallen voordoen, onmiddellijk de bepalingen van de Besmettelijke Ziektewet toe te passen.

Dit alles overwegende, meen ik, dat men de gevaren van de

(van Asch van Wijck e. a.)

opheffing van den indirecten vaccinatiedwang niet bijzonder hoog behoef aan te slaan.

De **Voorzitter**: Ik heb de eer aan de Kamer mede te deelen, dat de heeren van Sasse van Ysselst, Steger, Knottenbelt, Smeenge, Heerkens Thijssen en Blomjous hebben medegedeeld, dat zij de vergadering hebben moeten verlaten.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De heer **Slotemaker de Bruïne**, Minister van Sociale Zaken: Mijnheer de Voorzitter: Ik zou, speciaal met het oog op de beide redevoeringen, welke wij zooeven hebben gehoord, de Kamer willen verzoeken zich te herinneren, dat zij staat tegenover een wetsontwerp ad hoc, dat een beperkten oorsprong heeft en dat op zich zelf niet behoef te leiden en naar mijn overtuiging ook niet mag leiden tot een wijziging van de staatsrechtelijke regeling, die met betrekking tot de vaccinatie in Nederland tot nog toe gegolden heeft. Hetgeen dus zal beteekenen, dat het optreden van de encephalitis weinige jaren geleden op zich zelf ons niet mag nopen, om principieel een absolute verplichting in te voeren, welke wij thans niet kennen, noch ook om principieel de zijdelingsche verplichting, welke wij nu wel kennen, af te schaffen. Ik meen, dat het onderwerp, waarmee wij bezig zijn, ons noopt alleen de vraag te stellen, of de encephalitis, nu het verschijnsel nog niet is opgeklaard, ons noopt om voort te gaan op den weg, dien men in 1927 heeft ingeslagen.

Daarom heb ik nu met groote voldoening het woord gehoord van den heer Wibaut, die wel is waar vreesde, dat een dergelijk en telkens herhaald uitstel in wezen zou kunnen leiden tot een afstel van de bestaande verplichting, maar die daarbij nadrukkelijk heeft gezegd: dit gevolg is dan ongewild. Ik heb deze mededeeling met te meer voldoening vernomen, omdat sommige leden van deze Kamer in de afdelingen hebben gezegd, dat zij dit pogen beschouwen als een indirecte poging om den vaccinatieplicht hier te lande af te schaffen. Ik constateer met vreugde, dat niemand, die dit in de afdelingen heeft gezegd, het in het openbaar heeft durven herhalen. Ik ben zeer dankbaar, dat de heer Wibaut zegt: ik vrees dat gevolg, maar erken onmiddellijk, dat het dan een ongewild gevolg zou zijn.

Ik moet nu mijnerzijds een bezwaar wegnemen, dat bij den heer Wibaut gerezen is door een formule in mijn Memorie van Antwoord. Ik heb daar gesproken over het moreele besef, dat tot heden ten onzent aan den wetgever tot richtsnoer heeft gestrekt. De geachte afgevaardigde heeft gezegd, dat zij, die aan dit wetsontwerp hun stem niet geven, evenzeer door een moreel besef zullen worden geleid. Ik stel er prijs op om te verklaren, dat die formule in mijn Memorie van Antwoord niet beoogde het moreel besef te monopoliseeren voor de voorstanders van dit wetsontwerp. De formule is trouwens, naar ik meen, volkomen duidelijk. Waarom kom ik opnieuw met een voorstel tot tijdelijke opschorting van den indirecten dwang? Omdat nog altijd dat zelfde feit geldt, dat van 1927 af de Volksvertegenwoordiging geleid heeft, het moreel besef bij het afwegen van de twee elementen, waarop ik zoo dadelijk terugkom. Bij het moreel besef, dat tot heden den wetgever tot richtsnoer heeft gestrekt, heb ik gedacht niet aan het algemeen besef, waardoor men op bepaalde wijze de vaccinatiequaestie in Nederland heeft gesteld, maar aan het moreel besef, dat ons geleid heeft van 1927 af om een bepaalden maatregel te nemen. Nu zal de geachte afgevaardigde voelen, dat ik straks, indien hij, tot mijn leedwezen, zijn stem niet aan het wetsontwerp zal geven, in geen enkel opzicht sprak over gebrek aan moreele beseffen, die daarbij zijnerzijds een rol zou spelen.

Wat betreft het afwegen van de twee mogelijkheden door den geachten afgevaardigde gesteld, namelijk enerzijds het teruggaan voor het gewetensbezwaar individueel, en anderzijds het vóór alles laten wegen van het gemeenschapsbelang, moet ik opmerken, dat althans voor mijn gevoel deze tegenstelling niet juist is.

De Kamer zal zich herinneren, dat ik het zelf geweest ben, die de eerste maal met een voorstel tot opschorting gekomen